

Tekst 2

Thierry Baudet, jurist aan de Universiteit Leiden, heeft een reeks publicaties verzorgd waarin hij vraagtekens zet bij de werkwijze van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Onderstaande tekst is er een uit die reeks.

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens vormt een ernstige inbreuk op de democratie

(1) Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg heeft zich de afgelopen jaren ontpopt tot een alles verslindend monster dat zonder enige legitimiteit talloze nationale wetten en regelingen buiten werking stelt.

Democratisch tot stand gekomen asiel- en immigratiebeleid, de reikwijdte van de vrijheid van godsdienst, eventuele grenzen aan de vrijheid van meningsuiting: dit alles kan in laatste instantie niet meer door de Tweede Kamer – en daarmee door de Nederlandse bevolking – worden bepaald. Hetzelfde geldt voor regelgeving voor huiszoeking en politieverhoor en voor de inrichting van het openbaar onderwijs. Het Hof in Straatsburg beslist.

(2) Opgericht in 1950 als ultieme controle op misbruik van staatsmacht, staat het Europees Hof geheel los van de Europese Unie (EU). Het Hof moet dan ook niet verward worden met het Hof van Justitie van de EU, dat gevestigd is in Luxemburg en toeziet op naleving van Brusselse regelgeving. Bovendien bepaalt het Europees Hof zelf welke landen het toelaat, los van de EU. Inmiddels telt het 47 lidstaten, waaronder ook niet-Europese staten zoals Rusland. Nederland behoort tot de oprichters, hoewel toenmalig minister-president Drees er een overtuigd tegenstander van was. Al snel bleek dat wat Drees vreesde waarheid werd: het Hof wilde veel meer zijn dan alleen de beloofde ultieme controle. Het ging zich bemoeien met van alles en nog wat – maar bleek volstrekt

incapabel om iets te doen tegen het enige echt bloedige misbruik van staatsmacht op het Europese continent sedert de Tweede Wereldoorlog: de etnische zuiveringen in voormalig Joegoslavië.

(3) Het Europees Hof beperkt zich naar eigen zeggen tot de ultieme grenzen van de rechtvaardigheid, maar toetst in feite al het bestaande recht aan de eigen opvattingen. Dit is een onvermijdelijk gevolg van de vaagheid van de ‘fundamentele rechten’ die in het Europees mensenrechtenverdrag zijn vastgelegd. De centrale denkfout is dat universele principes van rechtvaardigheid geen van tijd en plaats afhankelijke interpretatie zouden vergen. Maar dat is nu juist wél het geval. ‘Recht op leven’ bijvoorbeeld, wat betekent dat in de praktijk? Gaat het daarbij om een verbod op abortus en euthanasie? Een verbod op de doodstraf? In elk geval zou recht op leven gratis gezondheidszorg en gratis medicijnen voor iedereen moeten betekenen, zoals socialisten terecht betogen. Maar vereist recht op leven bij nadere beschouwing niet ook dat de Staat eenieder primaire levensbehoeften zoals voedsel en een dak boven het hoofd garandeert? Iemand laten doordongeren of bevriezen op straat zonder hulp te bieden, staat immers gelijk aan moord. Of neem het verbod op discriminatie. Zou dat niet tot een verbod op studentenverenigingen moeten leiden? Vele daarvan laten alleen mannelijke leden toe, of juist alleen vrouwelijke leden. En zou het

verbod op discriminatie niet moeten betekenen dat alle erfelijke monarchieën worden afgeschaft? Omdat geen enkel mens helemaal gelijk is aan een ander, is het discriminatieverbod in theorie eindeloos in zijn toepassing. Vanuit juridisch oogpunt moeten we dus constateren dat hoe 'fundamenteel' de beginselen achter deze 'mensenrechten' misschien ook zijn, hun betekenis in de praktijk volkomen onduidelijk is.

(4) Vanuit bestuurlijk oogpunt bezien geldt dat wie de macht heeft te bepalen wat een 'fundamenteel recht' in de praktijk precies betekent, de macht heeft om zijn politieke opvattingen op te leggen aan anderen. Dat blijkt uit de situatie in de Verenigde Staten, waar benoemingen van rechters bij het Supreme Court¹ in de praktijk politieke benoemingen zijn. Deze rechters kunnen immers via hun jurisprudentie doorslaggevende politieke uitspraken doen op het gebied van nationale veiligheid (praktijken op Guantánamo Bay als martelingen kwalificeren), ethiek (abortus en euthanasie toestaan of juist verbieden), strafrecht (de doodstraf toestaan of verbieden), immigratie (uitzetting van asielzoekers toestaan of verbieden) en internationaal recht (wel of niet constitutioneel verklaren van verdragen). Amerikaanse presidenten die nieuwe rechters mogen kandideren, kiezen rechters uit met opvattingen die stroken met die van henzelf. De Senaat, die de benoemingen van de rechters moet bekrachtigen, kan dwars gaan liggen wanneer die in meerderheid een andere politieke opvatting heeft. Bovendien staat in de VS tegenover het Supreme Court altijd nog de wetgever, die tegenwicht kan bieden. *Checks and balances* noemen de Amerikanen dat: de ene macht houdt de andere in bedwang.

(5) Als de uitspraken van het Amerikaanse Supreme Court ook zouden

doorwerken in Canada, Mexico, Guatemala en Venezuela, zou de situatie niet meer te overzien zijn. En dat is precies het geval met het Europees Hof: uitspraken werken in de praktijk door in 47 landen. Er is geen wetgever in Europa die de interpretatie van grondrechten door het Europees Hof kan bijsturen met nadere juridische bepalingen. In Europa bewaakt niemand de bewaker.

(6) Je kunt er echter ook voor kiezen om rechters überhaupt geen grondrechten te laten toetsen. Dat is de aangewezen manier om politisering van het recht te ondervangen. Van oudsher is dat dan ook de benadering van de Nederlandse Grondwet geweest. Wij kennen het 'toetsingsverbod' (artikel 120 Grondwet) dat een direct beroep door burgers op hun grondrechten voor de rechter onmogelijk maakt. De gedachte is dat het politieke gezag bij de Tweede Kamer hoort te liggen en dat de Nederlandse rechter zich niet heeft uit te spreken over de – per definitie politieke – interpretatie van die vage grondrechten. De Nederlandse wetgever heeft er dus voor gekozen om grondrechten te zien als 'handleiding' voor de wetgever en ze niet als 'troefkaarten' in de handen van burgers of rechters te geven om via ondemocratische weg hun opvattingen alsnog te realiseren.

(7) In strijd met de oorspronkelijke gedachte van onze Grondwet is de Nederlandse interpretatie van vage normen als 'recht op leven' en 'discriminatieverbod' tegenwoordig niet meer van onze Tweede Kamer afhankelijk – zelfs niet van Nederlandse rechters – maar van de stemverhoudingen van rechters uit landen als Rusland, Roemenië, Turkije, Polen, Bulgarije en Litouwen.

(8) De afgelopen decennia heeft het Europees Hof dan ook niet mis te verstane politieke uitspraken gedaan.

Zo werd in 2007 bepaald dat de Somalische asielzoeker Salah Sheekh door Nederland niet mocht worden uitgezet, omdat uitzetting in de opvatting van het Hof schending van zijn recht om niet gemarteld te worden zou betekenen. Eerder had de Nederlandse Immigratie- en Naturalisatiedienst geconcludeerd dat niet viel aan te tonen dat hij inderdaad gevaar liep. Met een beroep op 'mensenrechten' wordt hier dus ingegrepen in ons nationale immigratiebeleid, tot stand gekomen na uitvoerig publiek debat en gesanctioneerd door het democratisch gekozen parlement. In aansluiting op deze zaak werd op 20 juli 2010 bepaald dat een Libische asielzoeker die door de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst en later door de Nederlandse regering en de rechter is aangemerkt als gevaar voor de nationale veiligheid wegens actieve participatie in een jihadnetwerk, toch niet kon worden uitgezet omdat hem in Libië wellicht martelingen zouden wachten. De voorbeelden zijn eindeloos. Denk aan de zaak van Lautsi versus Italië, waarin het Hof in eerste instantie besliste dat aan de muur hangende kruisbeelden in schoolgebouwen in Italië strijdig zouden zijn met het grondrecht op 'vrijheid van religie' aangezien het redelijk is een kruisbeeld met het katholicisme te verbinden. Om die reden werd Italië veroordeeld tot het betalen van schadevergoeding wegens 'immateriële schade'.

(9) Democratie veronderstelt soevereiniteit: zonder soevereiniteit kan het gekozen parlement niets ondernemen.

naar: Thierry Baudet

uit: NRC Handelsblad, 13 november 2010

Door onze soevereiniteit via het Europees Hof aan de wilgen te hangen, heeft er bestuurlijk gezien een ernstige inbreuk op onze democratie plaatsgehad. Bovendien is het een van de belangrijkste juridische uitgangspunten van de rechtsstaat dat de Tweede Kamer over de nationale grondrechten gaat; het nationale recht kan niet zomaar aan de hand van allerlei vage beginselen door een stel buitenlandse rechters van tafel worden geveegd. Niemand zou het accepteren als Vlaamse rechters ineens in Nederland recht kwamen spreken – waarom zouden we de rechtsmacht van het Europees Hof dan wél accepteren? **(10)** Bescherming van rechtsstaat en democratie vereist dus dat het Europees Hof een radicale koerswijziging ondergaat. De overgrote meerderheid van de zaken waarin het zich vandaag de dag mengt, zou het moeten afdoen als 'variabel naar nationale voorkeuren'. Het Hof zou slechts in het geweer moeten komen bij extreme verschrikkingen, van het soort dat doet denken aan '40-'45 (in welk geval het naar alle waarschijnlijkheid overigens volstrekt machteloos zal staan, denk aan voormalig Joegoslavië). Volgt het Hof deze koerswijziging niet, dan heeft het Hof geen bestaansrecht. Verspreiding van natuurrechtelijke morele principes via de mensenrechtendiplomatie blijft een prima zaak, zolang we maar niet de fout begaan die waarden juridisch te codificeren en centraal op te leggen. De intolerantie en beknelling van culturele diversiteit die dat tot gevolg heeft, kan daarvan nooit de bedoeling zijn.

noot 1 Het Supreme Court is in de Verenigde Staten het hoogste rechtscollege, vergelijkbaar met het Hooggerechtshof in Nederland. Het Supreme Court behandelt geschillen over de uitleg en grondwettelijkheid van handelingen en van wetten die door het Congres of door afzonderlijke staten ingevoerd zijn.

Tekst 2 Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens vormt een ernstige inbreuk op de democratie

---

19p **20** Maak een samenvatting in correct Nederlands van maximaal **220** woorden van de tekst 'Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens vormt een ernstige inbreuk op de democratie'. Zorg ervoor dat deze samenvatting begrijpelijk is voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet kent.

Uit je samenvatting moet duidelijk worden:

- welke constatering ten aanzien van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens wordt gedaan en welk standpunt daarover wordt ingenomen;
- waarom het leidend principe van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens onwenselijke consequenties heeft;
- wat de overeenkomst en het verschil is tussen de besproken rechtssystemen;
- waarom het leidend principe van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens botst met de Nederlandse democratie en de Nederlandse grondwet;
- welke aanbevelingen daaraan worden verbonden.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.